INTEGRAREA REPUBLICII MOLDOVA ÎN MECANISMELE ȘI INIȚIATIVELE DE SECURITATE ALE UNIUNII EUROPENE: ABORDARE GEOSECURITOLOGICĂ [1] [2]

INTEGRATION OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA INTO THE EUROPEAN UNION'S SECURITY MECHANISMS AND INITIATIVES: A GEOSECURITOLOGICAL APPROACH

CZU:351/354(478:4):061.1EU
DOI https://doi.org/10.53783/rgsnrm2025.03

Liliana BENIUC, *doctor în științe politice,*
Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al
Universității de Stat din Moldova
ORCID: 0000-0002-1094-2662
e-mail: liliana.beniuc@usm.md

Rezumat

Articolul analizează procesul gradual de integrare a Republicii Moldova în mecanismele și inițiativele de securitate ale Uniunii Europene, într-un mediu regional marcat de volatilitate accentuată. Adoptând o perspectivă geosecuritologică, studiul conceptualizează integrarea europeană ca o repoziționare strategică a unui stat de frontieră, care evoluează de la vulnerabilitate structurală către co-producerea securității europene. Metodologic, cercetarea se bazează pe analiza calitativă a documentelor strategice europene și ale Republicii Moldova, precum Acordul de Asociere UE–Republica Moldova, Busola Strategică a UE, strategiile naționale de securitate, apărare și militare, precum și Acordul-cadru privind participarea la misiunile PESC/PSAC. Sunt examinate, de asemenea, contribuțiile concrete ale Republicii Moldova la operațiile europene de gestionare a crizelor, Parteneriatul UE–Republica Moldova în domeniul securității și apărării (2024) și Misiunea de Parteneriat a UE în Republica Moldova – un instrument civil inovator al PSAC, axat pe consolidarea rezilienței și contracararea amenințărilor hibride. Constatările indică o tranziție progresivă de la neutralitatea „pasivă" către o neutralitate „activă", compatibilă cu o participare aprofundată la aranjamentele

[1] Articolul este elaborat în cadrul Proiectului 25.80012.0807.33SE cu titlul: **Consolidarea rezilienței geopolitice a securității naționale a Republicii Moldova în contextul integrării europene**, realizat de Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al Universității de Stat din Moldova, finanțat de ANCD în baza organizării concursului: Stimularea excelenței cercetărilor științifice 2025-2026, Prioritatea strategică IV, Provocări societale, Direcția strategică: Securitatea națională: aspecte geopolitice și informaționale.

[2] Articolul este elaborat în cadrul subprogramului 01.05.01 **Securitatea națională a Republicii Moldova în contextul aderării la Uniunea Europeană: abordări juridice, politologice și sociologice**, realizat de Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al Universității de Stat din Moldova.

europene de securitate și apărare. Republica Moldova este tot mai frecvent încadrată, atât normativ, cât și operațional, ca actor de primă linie în consolidarea rezilienței flancului estic al Uniunii Europene. Articolul concluzionează că integrarea cumulativă a Republicii Moldova în mecanismele și inițiativele de securitate ale Uniunii Europene modifică substanțial profilul strategic al statului și consolidează un spațiu comun de securitate UE–Republica Moldova, cu implicații semnificative asupra procesului de extindere a UE și asupra stabilității regionale.

***Cuvinte-cheie**: Republica Moldova; Uniunea Europeană; securitate și apărare; misiuni PSAC; geosecuritologie; amenințări hibride.*

Summary

This article analyses the gradual integration of the Republic of Moldova into the European Union's security mechanisms and initiatives in a highly volatile regional environment. Adopting a geosecuritological perspective, it conceptualises integration as the strategic repositioning of a border state from structural vulnerability to co-production of European security. Methodologically, the study relies on qualitative analysis of EU and national strategic documents, including the EU–Moldova Association Agreement, the EU Strategic Compass, the national security, defence and military strategies, as well as the framework agreement on participation in CSDP missions. It also examines Moldova's concrete contributions to EU crisis-management operations, the 2024 EU–Moldova Security and Defence Partnership, and the EU Partnership Mission in Moldova as an innovative civil CSDP instrument focused on resilience and hybrid-threat response. The findings indicate a progressive shift from "passive" neutrality towards "active" neutrality, compatible with deeper participation in EU security and defence arrangements. Moldova is increasingly framed, normatively and operationally, as a frontline contributor to the resilience of the EU's Eastern flank. The article concludes that this cumulative integration redefines Moldova's strategic geography and consolidates a shared EU–Moldova security space, with significant implications for EU enlargement and regional stability.

***Keywords:** Republic of Moldova; European Union; security and defence; CSDP missions; geosecuritology; hybrid threats.*

Introducere

Integrarea Republicii Moldova în spațiul de securitate al Uniunii Europene se desfășoară într-un context regional profund instabil, marcat de războiul de agresiune al Federației Ruse împotriva Ucrainei, de intensificarea competiției între centre de putere și de accentuarea amenințărilor hibride. Pentru UE, aceste evoluții au accelerat consolidarea profilului său de actor de securitate prin Busola Strategică (2022) și întărirea Politicii de Securitate și Apărare Comună (PSAC). Pentru Republica Moldova, stat candidat și stat de frontieră al ordinii europene, problema integrării în mecanismele de securitate ale UE nu mai este una opțională, ci o condiție a supraviețuirii și a rezilienței strategice.

Actualitatea temei decurge din suprapunerea a trei dinamici: intensificarea sprijinului UE pentru reziliența Republicii Moldova, transformarea neutralității constituționale în „neutralitate activă" și trecerea de la rolul de beneficiar la cel de co-producător al securității europene. Acordul de Asociere UE–Republica Moldova oferă cadrul juridic și politic prin care Chișinăul este integrat în spațiul de securitate

europeană, prin convergență în domeniul PESC/PSAC, cooperare în gestionarea crizelor și implicare în agende tematice precum neproliferarea, combaterea terorismului și controlul frontierelor [1]. Noile strategii naționale – de securitate, de apărare și militară – consacră explicit integrarea în arhitectura de securitate și apărare a UE drept obiectiv strategic [11–13].

Scopul cercetării este de a analiza, dintr-o perspectivă geosecuritologică, modul în care Republica Moldova este integrată gradual în mecanismele și inițiativele de securitate ale UE, pe baza cadrului normativ european și național, a practicilor operaționale și a noilor aranjamente de parteneriat. În realizarea acestui scop, studiul urmărește: (1) să examineze prevederile Acordului de Asociere relevante pentru integrarea în spațiul de securitate europeană; (2) să analizeze reflecția integrării europene în strategiile sectoriale ale Republicii Moldova; (3) să evalueze participarea Republicii Moldova la misiunile și operațiunile PSAC ca formă de integrare practică; (4) să investigheze rolul Parteneriatului de securitate și apărare UE–RM și al EUPM Moldova în reconfigurarea poziționării geosecuritologice a țării [3; 14; 16; 19].

Materiale și metode. Studiul are un caracter calitativ, analitic și explicativ, fiind construit ca un studiu de caz aprofundat asupra integrării Republicii Moldova în mecanismele și inițiativele de securitate ale Uniunii Europene. Abordarea metodologică este ancorată în paradigma geosecuritologică, care analizează raportul dintre spațiu, putere și securitate, și permite interpretarea integrării europene nu doar ca proces juridic sau instituțional, ci ca reproiectare a poziționării strategice a Republicii Moldova în arhitectura de securitate europeană. Baza empirică a cercetării este constituită în principal din documente oficiale ale Uniunii Europene și ale Republicii Moldova, completate de literatura de specialitate și de analizele experților. În plan european, au fost analizate: Acordul de Asociere UE–Republica Moldova [1], Busola Strategică pentru securitate și apărare a UE [12], Acordul-cadru privind participarea Republicii Moldova la operațiile UE de gestionare a crizelor [9], Parteneriatul de securitate și apărare UE–Republica Moldova [14], documentele privind Misiunea de Parteneriat a UE în Republica Moldova (EUPM) [19; 20; 21], precum și comunicate, fișe informative și pagini oficiale relevante (Consiliul UE, EEAS, MAEIE, Misiunea RM pe lângă UE etc. [3; 6; 8; 18]).

În plan național, au fost examinate Strategia securității naționale (2023) [11], Strategia Națională de Apărare (2024–2034) [13], Strategia militară (2025–2035), Legea nr. 1156/2000 privind participarea la operațiunile internaționale de menținere a păcii [5], precum și alte acte normative și documente programatice privind sectorul de securitate și apărare [7]. Literatura de specialitate (Roșa, Ciobanu, Dobrescu, analize Finabel și studii de politică publică [2; 4; 15; 16]) a fost utilizată pentru contextualizarea empirică, clarificarea conceptelor și triangularea concluziilor.

Delimitarea temporală acoperă perioada 2000–2025, cu accent pe etapele decisive: instituționalizarea participării la operațiunile de menținere a păcii (după 2000), aprofundarea cooperării în cadrul PSAC (după 2013/2014), recalibrarea mediului de securitate regional după 2014 și, mai ales, după 24 februarie 2022, obținerea statutului de stat candidat la UE și lansarea noilor aranjamente de securitate și apărare (Parteneriatul de securitate și apărare din 2024, consolidarea EUPM după 2023).

Au fost utilizate preponderent metode calitative: a) *Analiza documentară* și juridico-normativă, aplicată Acordului de Asociere, strategiilor naționale, acordurilor UE–RM și actelor normative interne, pentru identificarea obligațiilor, obiectivelor și vectorilor de convergență în domeniul securității și apărării; b) *Analiza de conținut calitativ*, utilizată pentru a extrage și sistematiza referințele la integrarea în PESC/PSAC, la participarea la misiuni de gestionare a crizelor, la neutralitatea activă și la rolul Republicii Moldova în securitatea europeană; c) *Analiza comparativă și diacronică*, aplicată evoluției cadrului strategic național și a instrumentelor UE, pentru a surprinde schimbarea treptată a rolului Republicii Moldova de la beneficiar la contribuitor de securitate și trecerea de la o neutralitate pasivă la una activă.

Prevederile Acordului de Asociere UE-Republica Moldova privind integrarea în spațiul de securitate europeană

În logica Acordului de Asociere, integrarea Republicii Moldova în spațiul de securitate al Uniunii Europene nu se reduce la o simplă relație de vecinătate, ci presupune transformarea graduală a statului într-un actor care „co-produce" securitatea europeană. Preambulul acordului recunoaște explicit aspirațiile europene ale Republicii Moldova, caracterul comun al valorilor democratice și angajamentul de a promova pacea și securitatea prin multilateralism eficace în cadrul ONU și OSCE, subliniind în același timp importanța participării active a Chișinăului la diverse formate de cooperare regională și voința UE de a sprijini suveranitatea, integritatea teritorială și reintegrarea țării [1, pp.2-6]. Din perspectivă geosecuritologică, aceste prevederi redefinesc poziția Republicii Moldova drept stat de frontieră al ordinii europene, plasat la intersecția dintre spațiul UE, regiunea extinsă a Mării Negre și zona post-sovietică, iar stabilitatea și reziliența sa devin componente ale arhitecturii de securitate a Uniunii.

Articolul 1 din Acord precizează că obiectivele asocierii includ, între altele, promovarea asocierii politice și a integrării economice pe baza unor valori comune, creșterea participării Republicii Moldova la politicile, programele și agențiile UE, precum și promovarea, menținerea și consolidarea păcii și stabilității în regiune prin îmbunătățirea securității frontierelor, cooperare transfrontalieră și bune

relații de vecinătate [1, p.7]. Totodată, asocierea își propune consolidarea cooperării în spațiul de libertate, securitate și justiție, cu accent pe statul de drept, drepturile omului și mobilitatea persoanelor. Aceste obiective plasează securitatea – în sens larg, care include dimensiunea politică, juridică, societală și de frontieră – în centrul relației Republica Moldova –UE și conturează rolul Republicii Moldova nu doar ca beneficiar de securitate, ci și ca furnizor de stabilitate în vecinătatea estică a Uniunii.

Titlul II al Acordului consacră dialogului politic și cooperării în domeniul politicii externe și de securitate un cadru distinct. Articolul 3 prevede dezvoltarea și consolidarea dialogului politic „în toate domeniile de interes reciproc, inclusiv în ceea ce privește aspectele externe și de securitate", cu obiectivul de a crește eficacitatea cooperării politice și de a promova convergența în materie de politică externă și de securitate [1, p.11]. În termeni geosecuritologici, aceasta înseamnă că vectorii de politică externă ai Chișinăului sunt așteptați să se alinieze tot mai mult cu cei ai Uniunii, reducând ambiguitățile strategice și consolidând previzibilitatea comportamentului Republicii Moldova într-un spațiu marcat de competiția între centre de putere.

Articolul 5, dedicat politicii externe și de securitate, detaliază această convergență: părțile își intensifică dialogul și cooperarea și „promovează convergența treptată în domeniul politicii externe și de securitate, inclusiv în domeniul politicii de securitate și apărare comună (PSAC)", abordând teme precum prevenirea conflictelor, gestionarea crizelor, stabilitatea regională, dezarmarea, neproliferarea, controlul armamentului și controlul exporturilor de armament. Cooperarea este fundamentată pe valori comune și interese reciproce, iar părțile își reafirmă angajamentul față de principiile suveranității, integrității teritoriale și inviolabilității frontierelor, astfel cum sunt consacrate în Carta ONU și Actul final de la Helsinki [1, p.14]. În acest fel, Acordul de Asociere integrează Republica Moldova în „imaginarul strategic" al UE ca stat care contribuie la menținerea ordinii europene bazate pe reguli, în opoziție cu logica revizionistă și cu practicile de modificare prin forță a frontierelor.

Dimensiunea operațională a integrării în PSAC este precizată în articolul 7, „Prevenirea conflictelor și gestionarea crizelor", unde părțile se angajează să îmbunătățească cooperarea practică în acest domeniu, „în special în vederea unei posibile participări a Republicii Moldova la operațiunile civile și militare de gestionare a crizelor, conduse de UE, precum și la exercițiile și activitățile de formare" corespunzătoare [1, p. 16]. Astfel, Republica Moldova este invitată să devină furnizor de capabilități pentru misiunile și operațiile PSAC – de la participarea cu personal civil și militar la misiuni de monitorizare sau instruire, până la implicarea în exerciții multinaționale. În grila geosecuritologică, aceasta reprezintă o extindere a „perimetrului funcțional" al securității europene către est, prin conectarea resur-

selor, infrastructurilor și expertizei moldovenești la mecanismele de gestionare a crizelor ale Uniunii.

Articolul 8 privind „*Stabilitatea regională*" consacră rolul Republicii Moldova ca actor-cheie în arhitectura securității din bazinul Nistru–Marea Neagră. Părțile își intensifică eforturile comune pentru promovarea stabilității, securității și dezvoltării democratice în regiune și colaborează pentru soluționarea pașnică a conflictelor regionale, cu referire directă la problema transnistreană. Transnistria este definită ca unul dintre principalele subiecte de pe agenda dialogului politic și a cooperării Republica Moldova – UE, iar soluționarea sa durabilă, respectând suveranitatea și integritatea teritorială a Republicii Moldova, devine un element structural al contribuției Chișinăului la securitatea europeană [1, p. 17]. Din punct de vedere geosecuritologic, gestionarea acestui conflict înghețat are implicații directe asupra controlului frontierelor, securității infrastructurii critice și rezilienței regiunii la influențe externe destabilizatoare.

Acordul consacră, de asemenea, o serie de domenii tematice prin care Republica Moldova contribuie la securitatea europeană în sens extins. Articolul 9 califică proliferarea armelor de distrugere în masă și a vectorilor acestora drept una dintre cele mai grave amenințări la adresa păcii și stabilității internaționale și prevede că părțile cooperează pentru combaterea acesteia prin punerea integrală în aplicare a tratatelor și acordurilor internaționale relevante, această dispoziție reprezentând un element esențial al Acordului [1, pp. 18-19]. Articolul 10 vizează armele de calibru mic și armamentul ușor (SALW) și controlul exporturilor de arme convenționale, angajând părțile să combată comerțul ilicit cu SALW și să țină seama, în cooperarea lor, de normele comune stabilite prin Poziția comună 2008/944/PESC privind controlul exporturilor de tehnologie și echipament militar [1, pp.19-20] . Prin asumarea acestor obligații, Republica Moldova devine parte a regimurilor europene și internaționale de neproliferare și control al armamentelor, contribuind la reducerea riscurilor de securitate la nivel regional și continental.

În domeniul combaterii terorismului, articolul 11 stabilește cooperarea bilaterală, regională și internațională pentru prevenirea și combaterea terorismului, în conformitate cu dreptul internațional, rezoluțiile ONU, standardele în materie de drepturile omului, dreptul refugiaților și dreptul umanitar. Acordul prevede schimbul de informații privind organizațiile, grupările și rețelele teroriste, precum și sprijinirea procesului de definire juridică a actelor teroriste și de negociere a unei convenții generale privind terorismul internațional [1, p. 21]. Alăturându-se acestor eforturi, Republica Moldova își aliniază instrumentele naționale de securitate la standardele europene și internaționale, ceea ce întărește reziliența frontierei estice a UE în fața rețelelor transnaționale de violență politică.

Preambulul și articolul 1 evidențiază explicit componenta de securitate internă și societală: părțile se declară hotărâte să prevină și să combată criminalitatea

organizată, traficul de ființe umane și corupția, să aprofundeze dialogul și cooperarea privind mobilitatea, migrația, azilul și gestionarea frontierelor, în spiritul politicii UE în domeniul migrației externe, inclusiv prin combaterea migrației ilegale și aplicarea eficientă a acordului de readmisie. Din perspectivă geosecuritologică, aceste prevederi integrează Republica Moldova în rețelele europene de guvernanță a mobilității și control al frontierelor, transformând-o într-un nod important al infrastructurilor de securitate ale Uniunii pe axa est–vest.

În ansamblu, prevederile Acordului de Asociere configurează un cadru complex în care Republica Moldova este concomitent beneficiar și furnizor de securitate. La nivel geostrategic, statul este ancorat în sistemul de alianțe și parteneriate al UE prin convergență în domeniul PESC/PSAC și prin posibilitatea participării la misiuni de gestionare a crizelor. La nivel geoeconomic și societal, cooperarea în domeniile neproliferării, controlului armelor, combaterii terorismului, criminalității organizate și migrației contribuie la securizarea fluxurilor de persoane, bunuri și informații care traversează frontiera estică a Uniunii. La nivel geoinformațional și normativ, apropierea de acquis-ul UE și asumarea standardelor internaționale consolidează capacitatea instituțiilor moldovenești de a funcționa ca parte a „ecosistemului" european de securitate. În această logică, integrarea Republicii Moldova în mecanismele și inițiativele de securitate ale Uniunii Europene nu reprezintă doar o extindere simbolică a spațiului european, ci o recalibrare a arhitecturii de securitate a UE, în care frontiera estică devine tot mai mult o zonă de co-gestionare a riscurilor și de producere comună a stabilității regionale.

Viziunile strategiilor sectoriale ale Republicii Moldova privind integrarea în mecanismele și inițiativele de securitate ale Uniunii Europene.

Strategia securității naționale a Republicii Moldova (15 decembrie 2023) [11], fundamentată pe statutul de candidat la aderarea la Uniunea Europeană, fixează explicit obiectivul alinierii treptate a Republicii Moldova la „*Busola strategică pentru consolidarea securității și apărării UE*" (2022) [12], documentul-cadru al noii arhitecturi de securitate europene. În logica geo-securitologică *spațiu–putere–securitate*, aceasta echivalează cu recunoașterea faptului că mediul de securitate al Republicii Moldova este, de facto, cel al UE și al flancului estic euro-atlantic. Printre obiectivele naționale de securitate, Strategia menționează expres aderarea la UE și contribuția la restabilirea păcii și stabilității în bazinul Mării Negre, ceea ce inserează Republica Moldova în „hartă" ca *actor de frontieră al securității europene*, *nu doar ca stat periferic*. Din această perspectivă, integrarea în mecanismele de securitate ale UE devine simultan un obiectiv de politică de stat și un vector de reproiectare a poziției geostrategice a țării. Documentul caracterizează UE drept unul dintre „pilonii de bază ai securității pe continentul european", iar opțiunea de

aderare este justificată nu doar prin imperative economice, ci explicit prin „securitatea cuprinzătoare". În plan operațional, Strategia proiectează Republica Moldova ca „stat de facto membru al UE", printr-un set de angajamente concrete: sporirea alinierii la politica externă și de securitate comună (PESC), extinderea participării la misiunile și operațiunile UE, cooperarea cu UE în combaterea amenințărilor hibride și alinierea la agenda europeană privind schimbările climatice. Tot Strategia trasează direcția de „pregătire și integrare graduală a țării în structurile și inițiativele de apărare ale UE", ceea ce transformă integrarea în PSAC și în instrumentele derivate ale Busolei Strategice într-un obiectiv explicit al politicii de securitate. Din unghi geosecuritologic, aceasta înseamnă transpunerea frontierelor geopolitice (granița UE în proximitatea Ucrainei) în frontiere de securitate comune, în care Republica Moldova devine verigă a sistemului european de apărare și reziliență.

Strategia Națională de Apărare a Republicii Moldova (2024–2034) operaționalizează, în plan militar, orientarea politică pro-europeană a Republicii Moldova, formulând în mod explicit, între obiectivele generale ale politicii de apărare, „integrarea în arhitectura de securitate și apărare a UE" [13]. În acest fel, Forțele Armate ale Republicii Moldova sunt plasate în centrul procesului de convergență cu standardele europene, iar domeniul apărării devine unul dintre principalii vectori ai integrării în spațiul de securitate al Uniunii. Documentul ancorează această opțiune în transformările recente de la nivelul UE, marcate de consolidarea Politicii de securitate și apărare comună prin Busola Strategică, axată pe sporirea capacității de acțiune, gestionarea eficientă a crizelor, sprijinirea partenerilor și dezvoltarea bazei industriale de apărare. În acest context, Parteneriatul de Securitate și Apărare RM–UE este prezentat ca principal cadru politico-strategic de cooperare [14], iar asistența oferită prin Instrumentul European pentru Pace este interpretată ca dovadă concretă a includerii Republicii Moldova în mecanismele europene de dezvoltare a capacităților de apărare.

Totodată, Strategia de apărare tratează „integrarea în arhitectura de securitate și apărare europeană" nu doar ca obiectiv declarativ, ci ca direcție de acțiune distinctă. Aceasta urmează a fi realizată prin intensificarea dialogului politic și a cooperării practice cu UE în domeniile PESC și PSAC – de la prevenirea conflictelor și gestionarea crizelor, până la consolidarea stabilității regionale. Implementarea obiectivelor din Planul național de acțiuni pentru aderarea la UE, specifice sectorului de securitate și apărare, conferă acestui proces un caracter etapizat și programatic, ancorând integrarea în mecanismele de securitate ale UE în instrumentele interne de planificare strategică. Dintr-o perspectivă geosecuritologică, Strategia de apărare reinterpretează poziționarea Republicii Moldova în contextul războiului de agresiune al Federației Ruse împotriva Ucrainei și al creșterii centralității UE și NATO în arhitectura de securitate europeană. UE este definită explicit ca

furnizor de securitate, iar interesul său pentru stabilitatea flancului estic și pentru succesul extinderii către noii candidați, inclusiv Republica Moldova, este integrat în viziunea națională de apărare. Astfel, integrarea în arhitectura de securitate și apărare a UE apare simultan ca răspuns la un mediu strategic profund deteriorat și ca instrument de repoziționare a Republicii Moldova din zonă de vulnerabilitate în actor care contribuie la securitatea regională.

Strategia militară a Republicii Moldova (2025-2035) avansează, într-o manieră explicită, obiectivul general al „asigurării integrării Republicii Moldova în arhitectura de securitate și apărare a Uniunii Europene". Acest obiectiv vizează integrarea contribuției Forțelor Armate în efortul strategic mai larg de apropiere de UE, prin participarea la mecanismele create în cadrul Politicii de Securitate și Apărare Comună (PSAC) și prin compatibilizarea graduală cu standardele operaționale europene. Documentul prevede, pe de o parte, sporirea reprezentării Forțelor Armate în structurile militare și formatele de cooperare ale UE și, pe de altă parte, participarea cu expertiză și/sau contingente la misiunile și operațiunile PSAC destinate menținerii păcii și securității internaționale. În acest context, Strategia militară a Republicii Moldova insistă asupra valorificării mecanismelor UE, precum Instrumentul European pentru Pace și programele comune de achiziții în domeniul apărării, ca instrumente de compatibilizare operațională, modernizare tehnologică și eficientizare a contribuției Republicii Moldova la eforturile colective de securitate.

În plan conceptual, Strategia militară clarifică relația dintre neutralitatea permanentă, consacrată constituțional, și cooperarea în domeniul apărării. Neutralitatea este redefinită în termeni de „*neutralitate activă*", compatibilă cu participarea la mecanisme regionale și internaționale de securitate, la exerciții multinaționale, misiuni internaționale și inițiative de cooperare, atât timp cât acestea nu implică garanții de apărare mutuală și neangajarea în conflicte armate. În paralel, documentul reafirmă aspirația Republicii Moldova de a deveni stat membru al UE, subliniind că modernizarea capabilităților militare și creșterea interoperabilității cu partenerii europeni susțin parcursul de aderare și contribuie la configurarea unui mediu de securitate compatibil cu cerințele integrării. Într-o perspectivă geosecuritologică, Strategia militară operaționalizează „geografia securității" Republicii Moldova: de la o neutralitate interpretată preponderent în termeni strict-teritoriali la o neutralitate activă, ancorată în rețele de cooperare cu UE și în participarea la operațiile PSAC, în linie cu practicile unor state membre neutre ale Uniunii (precum Austria sau Irlanda). Această transformare reconfigurează spațiul de securitate al Republicii Moldova ca parte integrantă a perimetrului de stabilitate europeană, reducând statutul de zonă de vulnerabilitate și consolidând rolul de contribuitor la securitatea regională.

Participarea Republicii Moldova în misiunile Uniunii Europene de gestionare a crizelor

Participarea statelor terțe la misiunile și operațiunile PSAC nu este un fenomen marginal, ci face parte din arhitectura „extinsă" de securitate a UE: peste 45 de state terțe au contribuit la misiuni UE de la 2003 încoace, iar în unele cazuri contribuțiile lor au atins circa 10% din personalul desfășurat. Aceasta conferă Uniunii resurse suplimentare și legitimitate politică, fără a afecta autonomia decizională a UE [15, p.539-541]. Cercetătoarea Mădălina Dobrescu susține că, spre deosebire de Ucraina și Georgia, Republica Moldova se auto-percepe ca „stat mic, neutru, cu capacități limitate" [15, p.548], ceea ce explică opțiunea pentru un angajament foarte reținut în operațiunile de peacekeeping în general și în PSAC în particular. Neutralitatea a fost folosită frecvent în discursul oficial pentru a explica implicarea limitată în misiuni internaționale.

Participarea Republicii Moldova la misiunile și operațiunile desfășurate sub egida Politicii de Securitate și Apărare Comună (PSAC) reprezintă una dintre cele mai tangibile forme de integrare graduală în spațiul de securitate al Uniunii Europene [3]. Această participare marchează trecerea de la statutul de „*beneficiar de securitate*" la cel de furnizor de securitate europeană, chiar dacă dimensiunea numerică a a contribuțiilor Republicii Moldova este modestă. Din perspectivă geosecuritologică, implicarea Republicii Moldova în misiunile UE proiectează *„vectorul de securitate"* al Chișinăului dincolo de propriul teritoriu, conectându-l la rețeaua europeană de gestionare a crizelor și consolidând statutul țării ca stat-tampon responsabil la frontiera estică a Uniunii. Această evoluție reconfirmă teza „indivizibilității" securității europene, formulată atât în Strategia Europeană de Securitate (2003), cât și în documentele naționale de securitate ale Republicii Moldova, care subliniază că „securitatea națională nu poate fi concepută în afara contextului securității europene și globale" [4]. Această dinamică este extrem de utilă pentru abordarea geosecuritologică: ea arată trecerea Republicii Moldova de la un imaginar de securitate centrat pe „evitarea implicării" la un imaginar în care neutralitatea este reinterpretată ca neutralitate activă, compatibilă cu participarea la mecanismele PSAC. Totuși, în doctrină și în documentele strategice recente este perceptibilă o schimbare de rol: Republica Moldova începe să se definească drept „contribuitor la arhitectura de securitate existentă", nu doar beneficiar de securitate, iar acest nou rol justifică inițierea unor contribuții modeste, dar constante, la misiuni ale ONU, NATO și UE după 2002/2003 și, în special, după 2014.

Un prim pilon al acestei implicări îl constituie Acordul dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova de stabilire a unui cadru pentru participarea Republicii Moldova la operațiile UE de gestionare a crizelor (semnat la 13 decembrie 2012, intrat în vigoare la 1 iulie 2013) [9]. Acordul reglementează modalitatea în care

Chișinăul poate accepta invitațiile UE de a contribui la operații civile și militare și consacră principiul tratamentului egal. În ceea ce privește gestionarea curentă a operațiilor, Republica Moldova beneficiază de aceleași drepturi și este supusă acelorași obligații ca statele membre participante [3]. În plan financiar, Republica Moldova își suportă cheltuielile naționale legate de participare, contribuind la costurile comune conform regulilor UE (inclusiv mecanismului Athena, în cazul operațiilor militare), iar în plan juridic acordul stabilește regimul de răspundere și mecanismele de despăgubire pentru eventualele prejudicii. Acest aranjament contractual plasează Republica Moldova într-un *regim „cvasi-intra-european"* în domeniul gestionării crizelor, fără a fi stat membru, dar integrată în logica operațională a PSAC [5].

Cadrul normativ național – în special Legea nr. 1156/2000 privind participarea la operațiunile internaționale de menținere a păcii – precizează limitele mandatului extern al forțelor moldovene, condiționând participarea de existența unui acord de încetare a focului și de consimțământul părților, și excluzând implicarea în operațiuni ofensiv-combatante [5]. Pe această bază, după 2014, autoritățile de la Chișinău au început să valorifice cadrul oferit de Acordul-cadru prin detașarea de personal în misiuni și operațiuni PSAC, în special în Africa, unde UE testează formule de „proiecție de stabilitate" în contexte fragile [3]. Ulterior, Acordul Republica Moldova–UE privind procedurile de securitate pentru schimbul de informații clasificate (2017/2018) a creat un cadru suplimentar pentru participarea la misiuni ce presupun acces la informații sensibile [10].

Literatura de specialitate și datele oficiale relevă că, în perioada 2014–2021, Republica Moldova și-a concentrat contribuțiile pe misiunile de instruire și consiliere militară [2]. Au fost asigurate trei rotații consecutive în Misiunea UE de instruire în Mali (EUTM Mali), la pozițiile de medic militar și instructor de artilerie, precum și o contribuție cu un expert militar în Misiunea de consiliere militară în Republica Centrafricană (EUMAM/EUTM RCA), cu prelungirea mandatului în 2016. Studiile de politică publică dedicate PSAC arată că, deși simbolice din punct de vedere numeric, aceste contribuții reprezintă o tendință pozitivă în cooperarea cu UE pe dimensiunea managementului crizelor, fiind comparabile sau chiar mai consistente decât aportul altor state din Parteneriatul Estic. În total, în intervalul 2014–2021, nouă experți naționali au fost detașați în misiunile UE de gestionare a crizelor, ceea ce a permis dezvoltarea de competențe operaționale și interoperabilitate cu standardele UE [4].

În paralel cu dimensiunea militară, Republica Moldova a fost invitată să se implice în misiuni civile și de consolidare a capacităților, printre care EUCAP Somalia, EUBAM Libia, EUMAM RCA, EUCAP Sahel Mali și EUTM Mali, ceea ce reflectă recunoașterea de către UE a potențialului Chișinăului de a contribui în domenii de nișă (expertiză juridică, medicală, instruire militară) [3].

Importanța acestor contribuții este recunoscută explicit în deciziile Comitetului Politic și de Securitate (COPS) al UE. Decizia din 13 mai 2014 privind acceptarea contribuțiilor statelor terțe la EUTM Mali, precum și decizia din 21 aprilie 2015 referitoare la misiunea EUMAM RCA, califică aportul Republicii Moldova drept „contribuție semnificativă", ceea ce o scutește de obligația de a contribui financiar la bugetele acestor operații [7]. Hotărârea Guvernului nr. 266 din 18 mai 2015 a autorizat detașarea unui ofițer de legătură la EUMAM RCA, cu acoperirea cheltuielilor de diurnă, asigurare și indemnizații din fondul de rezervă al Guvernului, ceea ce confirmă asumarea politică internă a participării la misiunile UE [4]. Pagina Ministerului Apărării a Republicii Moldova, dedicată „Misiunilor UE de instruire", menționează explicit contribuția Republicii Moldova la Misiunea de instruire a UE în Mali (EUTM Mali) pentru perioada 2018–2021, ceea ce confirmă o prezență susținută și repetată în acest teatru de operații. La nivelul UE, contribuția Republicii Moldova la EUTM Mali este calificată drept „semnificativă", state precum Georgia, Republica Moldova și Muntenegru fiind acceptate ca participanți și scutite de contribuții financiare directe la bugetul misiunii, ceea ce indică o recunoaștere politică a rolului lor în arhitectura de securitate europeană. Pagina Ministerului Apărării a Republicii Moldova, dedicată „Misiunilor UE de instruire" [8], menționează explicit contribuția Republicii Moldova la Misiunea de instruire a UE în Mali (EUTM Mali) pentru perioada 2018–2021, ceea ce confirmă o prezență susținută și repetată în acest teatru de operații. La nivelul UE, contribuția Republicii Moldova la EUTM Mali este calificată drept „semnificativă", state precum Georgia, Republica Moldova și Muntenegru fiind acceptate ca participanți și scutite de contribuții financiare directe la bugetul misiunii, ceea ce indică o recunoaștere politică a rolului lor în arhitectura de securitate europeană.

Parteneriatul de securitate și apărare UE–Republica Moldova în arhitectura geosecuritologică europeană

Dimensiunea cea mai inovatoare a cooperării în domeniul misiunilor PSAC este însă legată de noul Parteneriat de securitate și apărare dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova, semnat la 21 mai 2024. Documentul pornește explicit de la premisa unui mediu de securitate tot mai periculos, generat în principal de războiul de agresiune al Federației Ruse împotriva Ucrainei, și ancorează Parteneriatul în Acordul de Asociere, în valorile democratice comune și în documentele strategice recente – Busola Strategică a UE și Strategia de Securitate Națională a Republicii Moldova [16].

Republica Moldova devine astfel primul stat partener al UE care beneficiază de un asemenea aranjament, conceput ca un cadru cuprinzător pentru consolidarea rezilienței, abordarea în comun a provocărilor de securitate și extinderea cooperării

în domeniul securității și apărării. Documentul prevede explicit că Republica Moldova va continua să participe la misiunile și operațiunile PSAC, iar UE și Republica Moldova se angajează să dezvolte și să întărească forțele și capacitățile militare ale țării, inclusiv în vederea unei implicări sporite în misiunile militare ale UE. Textul explorează posibilitatea unei contribuții viitoare la Capacitatea de desfășurare rapidă a UE și a participării la exerciții militare europene, inclusiv în scenarii realiste, precum și dezvoltarea capacităților civile, având în vedere trimiterea de experți în misiunile civile PSAC. Aceste prevederi ridică participarea Republicii Moldova de la nivelul unei prezențe punctuale la statutul de potențial contribuitor sistemic la arhitectura de reacție rapidă a UE.

În termeni geosecuritologici, Republica Moldova este redefinită nu doar ca „zonă tampon" între UE și spațiul post-sovietic, ci ca nod de cooperare în arhitectura de securitate a flancului estic.

Parteneriatul funcționează ca un „*aranjament-cadru de securitate și apărare*", care ordonează cooperarea pe mai multe axe tematice: 1) misiuni și operațiuni PSAC și consolidarea capacităților, 2) contracararea amenințărilor hibride și a dezinformării, 3) cooperarea în domeniul cibernetic, non-proliferare, contraterorism, 4) gestionarea integrată a frontierelor și 5) implementarea Agendei „Femeile, Pacea și Securitatea" [16]. În domeniul PSAC, Parteneriatul prevede continuarea participării Republicii Moldova la misiunile și operațiunile UE, consolidarea interoperabilității cu forțele armate ale statelor membre, modernizarea echipamentelor și intensificarea pregătirii personalului, inclusiv prin extinderea participării la activitățile Colegiului European de Securitate și Apărare (ESDC) și prin explorarea opțiunilor de implicare în proiecte PESCO și în dialogul cu Agenția Europeană de Apărare [16]. Din perspectivă geosecuritologică, această dimensiune plasează forțele moldovenești într-un spațiu operațional comun cu cele europene, reducând decalajele de capabilități la nivelul frontierei estice a UE.

Un al doilea pilon central îl constituie răspunsul la amenințările hibride, manipularea informațională și atacurile cibernetice. Parteneriatul instituționalizează consolidarea cooperării în domeniul securității cibernetice, al combaterii dezinformării și al comunicării strategice, inclusiv prin valorificarea rolului Misiunii de Parteneriat a UE în Republica Moldova (EUPM) și al structurilor naționale specializate. Această cooperare este completată de utilizarea instrumentelor financiare și operaționale ale UE – în special Facilității Europene pentru Pace – pentru întărirea rezilienței instituțiilor de securitate ale Republicii Moldova și pentru dotarea lor cu echipamente esențiale (mobilitate, supraveghere aeriană, război electronic, logistică) [16].

Dintr-o perspectivă geosecuritologică, Republica Moldova este astfel tratată ca un „punct de impact" al amenințărilor hibride din vecinătatea estică, iar parteneriatul creează o zonă de „securitate partajată" UE–RM în spațiul informațional și cibernetic.

Parteneriatul extinde cooperarea și în domenii clasice de hard security, precum non-proliferarea, controlul armamentelor convenționale și combaterea traficului de arme, dar și în domenii de securitate umană: gestionarea integrată a frontierelor, combaterea migrației neregulamentare și a traficului de ființe umane, precum și cooperarea în materie de contraterorism și prevenire a extremismului violent [16]. Un accent deosebit este pus pe aplicarea integrală a Agendei „Femeile, Pacea și Securitatea" și pe integrarea sistematică a dimensiunii de gen în toate domeniile de cooperare, ceea ce apropie Republica Moldova de standardele normative și operaționale ale UE în materie de securitate umană.

Guvernanța Parteneriatului se realizează prin Dialogul UE–Moldova în materie de securitate și apărare, care evaluează periodic progresele și raportează Consiliului de Asociere, precum și prin încadrarea tematicilor de securitate în formatul mai larg al Consiliului de Asociere și al viitorului Summit UE–Moldova [18].

La primul aniversar al Parteneriatului, cel de-al 9-lea Consiliu de Asociere UE–RM (iunie 2025) a marcat extinderea mandatului EUPM până în 2027, a reconfirmat faptul că Republica Moldova este al doilea cel mai mare beneficiar al Facilității Europene pentru Pace (197 milioane EUR pentru perioada 2021–2025) și a salutat alinierea aproape completă a Chișinăului la pozițiile PESC, inclusiv prin participarea la misiunile PSAC în Somalia și Bosnia și Herțegovina [18]. În noiembrie 2024, Dialogul de securitate și apărare UE–Moldova desfășurat la Chișinău a confirmat funcționarea efectivă a Parteneriatului ca platformă de coordonare strategică privind implementarea Busolei Strategice, combaterea amenințărilor hibride și consolidarea rezilienței, inclusiv în perspectiva deschiderii negocierilor de aderare [17].

Abordat din perspectiva „geosecuritologică", Parteneriatul de securitate și apărare transformă Republica Moldova dintr-un spațiu periferic, vulnerabil la presiuni geopolitice și hibride, într-un actor de securitate conectat structural la mecanismele UE: la nivel strategic (alinierea la Busola Strategică și la standardele PESC/PSAC), instituțional (dialoguri regulate, EUPM, EPF, posibile participări la PESCO/EDA) și operațional (misiuni PSAC, instruire, exerciții, gestionarea frontierelor) [16]. Din această perspectivă, aportul Republicii Moldova la securitatea europeană nu se reduce la contribuții simbolice de trupe sau experți, ci constă în consolidarea unui „coridor de stabilitate" pe axa Marea Neagră–Ucraina–UE, în blocarea vectorilor de influență hibridă ai Federației Ruse și în exportul gradual de norme și practici europene de securitate în spațiul dintre UE și conflictul din Ucraina.

Misiunea de Parteneriat a Uniunii Europene în Republica Moldova

Lansarea Misiunii de Parteneriat a Uniunii Europene în Republica Moldova (*EU Partnership Mission – EUPM Moldova*) în mai 2023 reprezintă o etapă calita-

tiv nouă. EUPM este o misiune civilă PSAC, neexecutivă și neînarmată, creată la solicitarea autorităților moldovene, având ca obiectiv întărirea structurilor de gestionare a crizelor și consolidarea rezilienței față de amenințările hibride, inclusiv securitatea cibernetică și contracararea manipulării și ingerințelor informaționale străine (FIMI).

Consiliul UE a decis prelungirea mandatului misiunii până la 31 mai 2027 și extinderea personalului până la 72 de membri, cu un buget de peste 19,8 milioane de euro pentru perioada 2025–2027, ceea ce transformă Moldova într-un laborator avansat al UE pentru testarea instrumentelor de răspuns la amenințările hibride în proximitatea imediată a războiului din Ucraina.

Privită dintr-o perspectivă geosecuritologică, participarea Republicii Moldova la misiunile UE și găzduirea EUPM produc o reconfigurare profundă a poziționării sale strategice. La nivel geostrategic, Chișinăul își extinde „orizontul de securitate" în teatre precum Sahelul sau Africa Centrală, dar în același timp devine un nod esențial în lanțul de reziliență al frontierei estice a UE. La nivel geoeconomic și societal, participarea la misiuni și accesul la instrumente precum Facilitatea Europeană pentru Pace susțin modernizarea forțelor armate, creșterea standardelor de pregătire și profesionalizare, precum și întărirea încrederii partenerilor europeni în capacitatea Moldovei de a gestiona riscuri complexe. La nivel geoinformațional, integrarea în rețelele de schimb de informații, cooperarea în domeniul contracarării amenințărilor hibride și mandatul EUPM contribuie la recalibrarea „spațiului cognitiv" al securității naționale, diminuând vulnerabilitatea față de dezinformare și presiune informațională externă.

În concluzie, participarea Republicii Moldova la misiunile UE nu poate fi redusă la un bilanț numeric al experților detașați. Ea trebuie înțeleasă ca un proces cumulativ de integrare operațională, normativă și cognitivă în mecanismele PSAC, în care contribuțiile la misiuni în Mali sau Republica Centrafricană, dialogul politic și de securitate, Parteneriatul de securitate și apărare din 2024 și prezența EUPM la Chișinău se leagă într-un „arc de securitate" comun. Acest arc redefinește Republica Moldova ca actor de linie întâi în consolidarea securității europene, în condițiile unui mediu regional profund marcat de războiul Rusiei împotriva Ucrainei și de fragmentarea ordinii internaționale.

Misiunea de Parteneriat a Uniunii Europene în Republica Moldova (EUPM): instrument operațional al integrării geosecuritologice în arhitectura de securitate a UE

Misiunea de Parteneriat a Uniunii Europene în Republica Moldova (EUPM) reprezintă unul dintre cele mai avansate mecanisme prin care Republica Moldova este integrată, de facto, în arhitectura de securitate a Uniunii Europene. EUPM este

o misiune civilă PSAC, non-executivă și neînarmată, instituită în cadrul Politicii de Securitate și Apărare Comună pentru a sprijini consolidarea rezilienței sectorului de securitate al Republicii Moldova în domeniile gestionării crizelor și al contracarării amenințărilor hibride, inclusiv securitate cibernetică și manipulare/influențare informațională străină (FIMI) [19].

Misiunea a fost formal stabilită la 24 aprilie 2023, la solicitarea autorităților moldovene, iar lansarea sa operațională a avut loc în mai 2023, în contextul escaladării riscurilor la adresa stabilității interne a Republicii Moldova ca efect indirect al agresiunii Federației Ruse împotriva Ucrainei și al presiunilor hibride asupra flancului estic al UE [19].

Mandatul inițial de doi ani a fost prelungit de Consiliul Uniunii Europene, în urma unei revizuiri strategice, până la 31 mai 2027, cu un buget estimat de 19,8 milioane EUR pentru perioada 2025–2027, decizie care consolidează caracterul de angajament pe termen mediu al UE față de securitatea Republicii Moldova [21]. În noul mandat, accentul este pus explicit pe sporirea rolului de consiliere strategică a EUPM în raport cu autoritățile moldovene în domeniul reformei și guvernanței sectorului de securitate, misiunea devenind un nod de expertiză între instituțiile naționale și mecanismele PSAC.

Funcțional, EUPM Moldova combină dimensiunea de consiliere strategică cu un rol operațional de sprijin printr-o „*unitatea de proiecte a misiunii*” dedicată. Conform fișei oficiale a misiunii, EUPM asigură: (a) întărirea structurilor de management al crizelor prin consiliere strategică, identificarea necesităților de organizare, instruire și echipamente și sprijin gradual pentru implementarea soluțiilor propuse; (b) dezvoltarea rezilienței la amenințările hibride prin elaborarea de strategii și politici pentru contracararea FIMI, creșterea securității cibernetice și protecția informațiilor clasificate; (c) sprijin operațional țintit (echipamente, training, proiecte) în linie cu abordarea integrată a UE și în coordonare strânsă cu autoritățile moldovene [19].

Această combinație de consiliere, consolidare instituțională și suport proiectiv plasează EUPM la intersecția dintre reformă internă și securitatea colectivă europeană.

Misiunea este direct integrată în arhitectura PSAC: ea se înscrie în logica Busolei Strategice, care acordă prioritate consolidării rezilienței partenerilor estici și contracarării amenințărilor hibride la granițele Uniunii, și funcționează în sinergie cu alte instrumente, inclusiv Facilitarea Europeană pentru Pace (EPF), prin care UE finanțează modernizarea și interoperabilizarea Forțelor Armate ale Republicii Moldova [20].

În cadrul Parteneriatului de securitate și apărare UE–Republica Moldova [14], EUPM este menționată expres ca instrument dedicat consolidării structurilor de gestionare a crizelor și creșterii rezilienței la amenințările hibride, precum și ca

furnizor de consultanță strategică și sprijin operațional pentru Agenția Națională pentru Securitate Cibernetică și pentru implementarea legislației naționale privind securitatea cibernetică adoptată în 2023.

Din perspectivă geosecuritologică, EUPM reconfigurează poziționarea Republicii Moldova pe „harta" securității europene. Prin instalarea unei misiuni civile PSAC pe teritoriul unui stat candidat, UE transformă spațiul moldovenesc dintr-o zonă tampon vulnerabilă într-un nod al propriei arhitecturi de securitate, conectat structural la mecanismele de avertizare timpurie, management al crizelor și contracarare a amenințărilor hibride ale Uniunii [19].

EUPM funcționează, astfel, ca un „multiplicator de reziliență": ea ancorează instituțiile naționale de securitate într-o rețea europeană de standarde, practici și proceduri, reducând spațiul de manevră al actorilor ostili care exploatează vulnerabilitățile interne ale Republicii Moldova și ale regiunii extinse a Mării Negre. Totodată, caracterul civil, neînarmat și non-executiv al EUPM face ca misiunea să fie pe deplin compatibilă cu neutralitatea constituțională a Republicii Moldova, oferind un cadru de cooperare aprofundată cu UE fără asumarea unor obligații de apărare mutuală sau participarea la operațiuni de luptă. În termeni geosecuritologici, aceasta permite trecerea de la o neutralitate „statică", centrată exclusiv pe non-aliniere militară, la o neutralitate „activă", care capitalizează pe instrumentele PSAC pentru a consolida reziliența internă și pentru a contribui la securitatea regională, în condițiile în care frontiera de est a UE se mută progresiv mai aproape de spațiul moldovenesc. În consecință, EUPM nu reprezintă doar un instrument tehnic de asistență, ci un vector de integrare graduală a Republicii Moldova în mecanismele și inițiativele de securitate ale Uniunii Europene, plasând țara în interiorul perimetrului de stabilitate proiectat de UE la granița sa estică [19].

Concluzii

Analiza geosecuritologică a integrării Republicii Moldova în mecanismele și inițiativele de securitate ale Uniunii Europene confirmă că acest proces nu mai poate fi interpretat drept o opțiune politică facultativă, ci drept o condiție de supraviețuire și de reziliență strategică într-un mediu regional profund instabil, marcat de războiul Rusiei împotriva Ucrainei și de intensificarea amenințărilor hibride. Studiul arată că, în intervalul 2000–2025, Republica Moldova a trecut treptat de la postura de beneficiar pasiv al securității europene la aceea de co-producător, chiar dacă încă modest, al securității continentale.

Cercetarea demonstrează că Acordul de Asociere UE–Republica Moldova constituie nu doar un instrument de integrare economică, ci și veriga normativă centrală a integrării în spațiul de securitate european. Prevederile privind dialogul politic, cooperarea în domeniul PESC/PSAC, prevenirea conflictelor, gestionarea

crizelor, neproliferarea, combaterea terorismului și controlul frontierelor inserează Republica Moldova în „imaginarul strategic" al UE ca stat de frontieră al ordinii bazate pe reguli, nu doar ca vecin vulnerabil. Acordul configurează un cadru în care Chișinăul devine simultan beneficiar și furnizor de securitate, iar frontiera estică a UE este concepută ca zonă de co-gestionare a riscurilor.

Analiza strategiilor naționale de securitate, apărare și militare confirmă internalizarea opțiunii europene în însăși doctrina de securitate a Republicii Moldova. Integrarea în arhitectura de securitate și apărare a UE este consacrată ca obiectiv strategic explicit, iar neutralitatea este reinterpretată în termenii unei „neutralități active", compatibile cu participarea la mecanismele PSAC și cu cooperarea structurată cu UE. Din perspectivă geosecuritologică, aceste documente redesenează „harta" Republicii Moldova: de la zonă periferică și vulnerabilă la actor de frontieră al securității europene, inserat în flancul estic euro-atlantic.

Evaluarea participării la misiunile și operațiunile PSAC arată că, deși numeric reduse, contribuțiile Republicii Moldova (în special la misiunile de instruire și consiliere în Mali și Republica Centrafricană) au o valoare strategică disproporționat de mare. Ele consolidează interoperabilitatea cu UE, antrenează forțele armate într-un cadru operațional european și materializează trecerea de la imaginarul „evitării implicării" la cel al neutralității active. În termeni geosecuritologici, proiecția „vectorului de securitate" al Chișinăului în teatre externe extinde perimetrul funcțional al securității europene și ancorează Republica Moldova într-o rețea comună de gestionare a crizelor.

Studiul evidențiază caracterul profund transformator al Parteneriatului de securitate și apărare UE–RM și al Misiunii de Parteneriat (EUPM). Aceste aranjamente ridică cooperarea de la nivelul unei participări punctuale la misiuni la un cadru sistemic, multi-nivel: strategic (alinierea la Busola Strategică și la PESC/PSAC), instituțional (dialoguri periodice, EUPM, EPF, posibile conexiuni cu PESCO/EDA) și operațional (misiuni PSAC, instruire, gestionarea frontierelor, combaterea amenințărilor hibride). Geosecuritologic, Republica Moldova nu mai este tratată ca „zonă tampon" între UE și spațiul post-sovietic, ci ca nod de cooperare în arhitectura de securitate a flancului estic și element al unui „coridor de stabilitate" Marea Neagră–Ucraina–UE.

În ansamblu, rezultatele cercetării confirmă că integrarea Republicii Moldova în mecanismele și inițiativele de securitate ale Uniunii Europene reprezintă un proces cumulativ de convergență normativă, instituțională, operațională și cognitivă. În pofida constrângerilor de capacitate și a persistenței unor riscuri semnificative, traiectoria ultimelor două decenii indică o repoziționare clară: de la periferie la frontieră strategică a securității europene și de la vulnerabilitate structurală la construcția graduală a unei reziliențe împărtășite cu Uniunea Europeană.

Referințe bibliografice

1. Acord de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte. [online]. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/acordul-de-asociere-rm-ue.pdf (accesat: 10.10.2025)
2. Roșa, Victoria. Cooperarea în domeniul de securitate dintre Republica Moldova și UE: de la securitate individuală la securitate europeană comună. Chișinău: PISA, 2022.
3. Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova. „Politica europeană de apărare și securitate comună". [online] Disponibil: https://mfa.gov.md/ro/content/politica-europeana-de-aparare-si-securitate-comuna (accesat: 11.10.2025)
4. Ciobanu, Natalia. Dimensiunea securității și apărării în colaborarea Republicii Moldova cu Uniunea Europeană, studiu, pp. 360–381. [online] Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/360-381_0.pdf (accesat: 12.10.2025)
5. Legea Nr. 1156 din 26-06-2000 cu privire la participarea Republicii Moldova la operaţiunile internaţionale de menţinere a păcii. În: Monitorul Oficial, 30-11-2000, Nr. 149 art. 1106. [online] Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=4686&lang=ro (accesat: 13.10.2025)
6. Misiunea Republicii Moldova pe lângă Uniunea Europeană. Dialogul politic și politica de securitate. [online] Disponibil: https://ue.mfa.gov.md/ro/content/dialogul-politic-%C8%99i-politica-de-securitate (accesat: 13.10.2025)
7. Legislația Republicii Moldova cu privire la sectorul de securitate şi apărare naţională. Centrul de la Geneva pentru Controlul Democratic asupra Forţelor Armate (DCAF) CID NATO în Republica Moldova. 2015. pp.38-48.
8. Misiuni de pacificare / Misiuni UE de instruire. Ministerul Apărării Republicii Moldova. [online] Disponibil: https://www.army.md/?lng=2&action=show&cat=163 (accesat: 14.10.2025)
9. Acord între Uniunea Europeană și Republica Moldova de stabilire a unui cadru pentru participarea Republicii Moldova la operațiile Uniunii Europene de gestionare a crizelor. [online] Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:008:0002:0007:RO:PDF (accesat: 15.10.2025)
10. Acord între Republica Moldova și Uniunea Europeană privind procedurile de securitate pentru schimbul și protecția informațiilor clasificate (Bruxelles, 31 martie 2017) https://share.google/yLUtLMZAppyES9gKH (accesat: 15.10.2025)

11. Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova Nr. 391 din 15-12-2023 privind aprobarea Strategiei securității naționale a Republicii Moldova. În: Monitorul Oficial, 17-01-2024 în Nr. 17-19 art. 28. [online]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=141253&lang=ro (accesat: 15.10.2025)
12. O Busolă strategică pentru securitate și apărare. Pentru o Uniune Europeană care își protejează cetățenii, valorile și interesele și contribuie la pacea și securitatea internaționale. [online]. Disponibil: https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/ro/pdf (accesat: 15.10.2025)
13. Hotărâre nr. 319 din 26-12-2024 pentru aprobarea Strategiei naționale de apărare a Republicii Moldova pentru anii 2024–2034. În: Monitorul Oficial. 03-01-2025. Nr. 1-4 art. 15. [online]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=146655&lang=ro (accesat: 16.10.2025)
14. Parteneriat de Securitate și Apărare între Republica Moldova și Uniunea Europeană. [online]. Disponibil: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/2024/PARTENERIAT%20DE%20SECURITATE%20%C8%98I%20AP%C4%82RARE.pdf (accesat: 16.10.2025)
15. Dobrescu, Madalina. Explaining third-country participation in CSDP missions: the case of the association trio – Ukraine, Georgia and Moldova. In: *European Security,* 2023. No. 17, pp. 539-557, [online]. Disponibil: https://doi.org/10.1080/09662839.2023.2196018 (accesat: 16.10.2025)
16. Velimirović, Kristina. 2024. „Moldova and the EU: a comprehensive overview of security and defence partnership", Finabel – Info Flash, iunie 2024. [online]. Disponibil: https://finabel.org/wp-content/uploads/2024/06/KV-PDF.pdf (accesat: 16.10.2025)
17. Euneighbours East / EEAS. 2024. Moldova: Security and Defence Dialogue with the EU in Chisinau, 14–15 noiembrie 2024. [online]. Disponibil: https://euneighbourseast.eu/news/latest-news/moldova-security-and-defence-dialogue-with-the-eu-in-chisinau/ (accesat: 16.10.2025)
18. The European Union and the Republic of Moldova confirm their strong partnership at the 9th EU-Moldova Association Council meeting. [online]. Disponibil: https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2025/06/05/the-european-union-and-the-republic-of-moldova-confirm-their-strong-partnership-at-the-9th-eu-moldova-association-council-meeting/ (accesat: 16.10.2025)
19. European External Action Service (EEAS). About EU Partnership Mission in the Republic of Moldova. 31 mai 2023, actualizat 2025. [online]. Disponibil: https://www.eeas.europa.eu/eupm-moldova/about-eu-partnership-mission-republic-moldova_en?s=410318 (accesat: 17.10.2025)

20. European Union. European Union Partnership Mission Moldova (EUPM) – Factsheet. Bruxelles, iunie 2023. [online]. Disponibil: https://share.google/mU3Qt09Auawa2cRAf (accesat: 17.10.2025)
21. Consiliul Uniunii Europene. Moldova: Council extends the mandate of the EU civilian mission for two years. Comunicat de presă, 21 mai 2025. https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2025/05/21/moldova-council-extends-the-mandate-of-the-eu-civilian-mission-for-two-years/ (accesat: 17.10.2025)